

ІV. НАУКОВИЙ НАПРЯМ ФІЛОСОФСЬКІ, ІСТОРИЧНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УДК 796.86:796.032

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ СПОРТОМ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ У США (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)

Олександр Дрюков

Міністерство молоді та спорту України

Анотації:

Актуальність. Сьогодні спорт вищих досягнень у США перебуває у стадії найбільш інтенсивного підйому. Ця обставина визначила інтерес до вивчення адміністративно-управлінського та правового регулювання сфери спорту вищих досягнень у США. **Мета** – визначити основні адміністративно-правові аспекти розвитку спорту вищих досягнень у США. **Методи дослідження.** Аналіз науково-методичної літератури та документальних джерел, даних мережі Інтернет, систематизація та узагальнення. **Результати.** Показано, що всю діяльність у сфері спорту, у тому числі у спорті вищих досягнень регулює Закон «Про любительський спорт.» У США не існує Міністерства спорту або іншої організації, що координують розвиток спорту, безпосередньо підпорядкованих уряду. Основною організацією, що координує розвиток спорту вищих досягнень є Олімпійський комітет США (USOC) – незалежна від держави організація. Важливу роль у розвитку спорту вищих досягнень грають національні спортивні федерації, які є суб'єктами спортивного руху в США. Слід зазначити, що організація підготовки спортсменів у США заснована на принципі взаємної співпраці між USOC і національними спортивними федераціями. Встановлено, що ефективним засобом в розвитку національних спортивних федерацій і USOC США є менеджмент, який зазвичай пов'язують з рядом управлінських аспектів і особливостей адміністрування. Спортивний менеджмент у США цілком увібрав в себе і сферу спортивного маркетингу, який грає ключову роль в комерційній діяльності спортивної організації. **Висновки.** Основа американського спорту вищих досягнень – це шкільний та студентський спорт. Спорт вищих досягнень розвивається на принципах ринкових відношень, що забезпечує фінансову стабільність і незалежність спортивних організацій.

Ключові слова:

менеджмент, податкові пільги, ринкові відносини, розвиток, спортивні організації.

Administrative and Legal Regulation of Elite Sportmanagement in the USA (Foreign Experience)

Topicality. Today, the elite sport in the United States is in the stage of intensive boost. This circumstance has determined the interest in the study of administrative and legal regulation of the elite sport sphere in the United States. **Objective** – to determine the main administrative and legal aspects of elite sport development in the United States. **Methods of study.** Analysis of scientific and methodological literature and documentary sources, Internet data, systematization, and generalization. **Results.** It is shown that all activities in the field of sport, including the elite one, are regulated by the «About Amateur Sports» Law. In the United States, there is neither Ministry of Sports nor other organizations that coordinate sport development and are directly subordinated to the government. The main organization that coordinates elite sport development is the US Olympic Committee (USOC) – an independent organization. National sports federations being the subjects of sports movement in the United States play an important role in elite sport development. It should be noted that the organization of athletes' preparation in the United States is based on the principle of cooperation between the USOC and national sports federations. It is established that the effective means in the development of national sports federations and USOC of the USA is management, which usually associate with a number of managerial aspects and peculiarities of administration. Sports management in the United States has fully incorporated the field of sports marketing, which plays a key role in the commercial activities of a sports organization. **Conclusions.** The basis of American elite sport is school and student sport. Elite sport is developed on the principles of market relations, which ensures the financial stability and independence of sports organizations.

management, tax benefits, market relations, development, sports organizations.

Адміністративно-правове регулювання управління спортом вищих досягнень у США (зарубіжний досвід)

Актуальність. Сьогодні спорт вищих досягнень в США знаходиться в стадії найбільш інтенсивного підйому. Це обставина визначило інтерес до вивчення адміністративно-управлінського та правового регулювання сфери спорту вищих досягнень в США. **Цель** – визначити основні адміністративно-правові аспекти розвитку спорту вищих досягнень в США. **Методи дослідження.** Аналіз науково-методичної літератури і документальних джерел, даних мережі Інтернет, систематизація і узагальнення. **Результати.** Показано, що всю діяльність у сфері спорту, у тому числі в спорті вищих досягнень регулює Закон «О любительском спорте». В США не існує Міністерства спорту або іншої організації, що координують розвиток спорту, безпосередньо підпорядкованого правительству. Основною організацією, що координує розвиток спорту вищих досягнень є Олімпійський комітет США (USOC) – незалежна від держави організація. Важливу роль в розвитку спорту вищих досягнень грають національні спортивні федерації, які є суб'єктами спортивного руху в США. Слід зазначити, що організація підготовки спортсменів у США заснована на принципі взаємного співробітництва між USOC і національними спортивними федераціями. Встановлено, що ефективним засобом в розвитку національних спортивних федерацій і USOC США є менеджмент, який звичайно пов'язують з рядом управлінських аспектів і особливостей адміністрування. Спортивний менеджмент в США увібрав в себе і сферу спортивного маркетингу, який грає ключову роль в комерційній діяльності спортивної організації. **Выводы.** Основа американського спорту вищих досягнень – це шкільний і студентський спорт. Спорт вищих досягнень розвивається на принципах ринкових відношень, що забезпечує фінансову стабільність і незалежність спортивних організацій.

менеджмент, налоговые льготы, рыночные отношения, развитие, спортивные организации.

Постанова проблеми. Сьогодні спорт вищих досягнень у США перебуває у стадії найбільш інтенсивного підйому. Ця обставина визначила інтерес до вивчення адміністративно-управлінського та правового регулювання сфери спорту вищих досягнень у США, з подальшим визначенням перспективних шляхів вдосконалення системи спорту вищих досягнень в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукової і методичної літератури, що стосується організації та регулювання управління сферою спорту в США [3, 4, 5, 9, 13], вказує на необхідність вивчення адміністративно-правового регулювання управління спортом вищих досягнень, що й обумовило проведення відповідного дослідження.

Таким чином, цю проблему вивчено недостатньо, вона є актуальною, має практичну значущість та потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження – визначити основні адміністративно-правові аспекти розвитку спорту вищих досягнень у США.

Методи дослідження. Аналіз науково-методичної літератури та документальних джерел, систематизація та узагальнення.

Результати дослідження. У США спорт вищих досягнень, включаючи олімпійський спорт і професійний займає важливе місце в соціальному житті – політиці, економіці, міжнародних відносинах та ін. Всю діяльність у сфері спорту, у тому числі у спорті вищих досягнень регулює Закон «Про аматорський спорт», прийнятий конгресом США у 1978 р. Закон передбачає створення Олімпійського комітету США (USOC) і національних спортивних організацій, що управляють, олімпійськими видами спорту [7, 11].

Ухваленню Закону сприяло те, що починаючи з 50-х років ХХ століття спорт в США став набувати все більшої і більшої популярності серед населення, будучи суспільно-значущим соціальним явищем, важливою галуззю економіки країни і об'єктом національної гордості. З середини ХХ століття, за ініціативою президентів, Конгресса, Сената США, дотримувалися автономії спорту, приймалися рішення і вагомі повноваження для сфери спорту. Так, в 1956 р. президент США Д. Ейзенхауер створив Президентську раду з фізичної підготовки молоді. У 1972 р. Конгрес приймає ІХ поправку до Закону про громадянські права 1964 р. надавшу американським жінкам в навчальних закладах рівні права з чоловіками на заняттях спортом. У 1975 р. за вказівкою президента Дж. Форда створюється Президентська комісія з олімпійських видів спорту, основні рекомендації якої були враховані в прийнятому в 1978 р. Законі «Про аматорський спорт».

Для американської моделі адміністративно-правового регулювання сфери спорту характерна відсутність центрального органу виконавчої влади, тобто на постійній основі федеральний орган влади США не займається її розвитком. У США не існує Міністерства спорту або інших організацій, що координують розвиток спорту, безпосередньо підпорядкованих уряду. Основними організаціями, що координують розвиток спорту в США, є Олімпійський комітет США (USOC), Національна федерація шкільних асоціацій (NFHS), Національна атлетична асоціація коледжів (NCAA), Союз любителів атлетики (AAU), професійні ліги, асоціації різних видів спорту тощо.

Олімпійський комітет США (USOC) був заснований в 1894 р., в тому ж році він прийнятий до Міжнародного олімпійського комітету (МОК), а у 1978 р. реорганізований відповідно до Закону «Про аматорський спорт», де метою USOC є стимулювання і підтримка олімпійського спорту [11, 14].

Закон розширив повноваження USOC, вперше встановив процедуру розгляду конфліктних ситуацій між спортивними організаціями. Закон поклав на USOC завдання з надання сприяння та практичної допомоги при зведенні нових і модернізації існуючих спортивних споруд, створення національних спортивних центрів, по пропаганді спорту і ідеалів «faire play», всебічному сприянню інноваційному, дитячому і жіночому спорту, а також науковим дослідженням в сфері спорту. Поправки до цього Закону, прийняті в 1998 р., посилили роль USOC, включивши

в коло його повноважень паралімпійській рух в країні. Згідно з Законом, USOC є монополістичним об'єднанням. Це некомерційна корпорація, яку засновано на федеральному рівні і не отримує федеральної фінансової підтримки. USOC керує рада директорів з 16 осіб, яку обирають чотири рази на рік. Поточне управління організацією здійснює виконавчий директор.

Важливу роль у розвитку спорту вищих досягнень грають національні спортивні федерації, які є суб'єктами спортивного руху в США. Основний пріоритет у діяльності національної спортивної федерації всебічний розвиток виду спорту, селекція спортсменів зі спортивних результатів, підтримку міжнародного іміджу країни. Основні джерела фінансування – членські внески, кошти USOC, спонсорство, продаж прав, продаж продуктів, меценатство так само. Національні спортивні федерації будучи членами міжнародних спортивних федерацій виконують через своїх представників в них не тільки представницьку функцію, а й беруть участь в управлінні розвитком конкретного виду спорту, захищають інтереси своїх спортсменів, висунення своїх представників на керівні посади в міжнародні спортивні федерації, просуванні видів спорту та дисциплін в олімпійську програму, популярних у США і в яких американські спортсмени досягли значних успіхів, збільшення числа міжнародних суддів від країни, протидія порушенню антидопінгових правил так само. Постійна робота з міжнародними спортивними федераціями та Міжнародним олімпійським комітетом (МОК), Всесвітньої антидопінговою агенцією тощо, сприяло не тільки підвищенню авторитету і розвитку широких повноважень представників США в рамках міжнародного спортивного руху, а й мотивувало розвиток спорту вищих досягнень в країні.

Слід зазначити, що ефективним засобом в розвитку національних спортивних федерацій і USOC США є менеджмент, який зазвичай пов'язують з рядом управлінських аспектів і особливостей адміністрування. Спортивний менеджмент у США цілком увібрав в себе і сферу спортивного маркетингу, який грає ключову роль в комерційній діяльності спортивної організації.

Актуальною проблемою і необхідною умовою розвитку спорту вищих досягнень є організація підготовки спортсменів, матеріальна база, науково-методичне забезпечення і підвищення професійних знань і кваліфікації тренерів. Організація підготовки спортсменів в США заснована на принципі взаємної співпраці між USOC і національними спортивними федераціями на солідарній відповідальності цих організацій за організаційно-управлінське та спортивно-педагогічне забезпечення підготовки спортсменів.

У даний час в США широко практикується використання передового досвіду східноєвропейських шкіл олімпійської підготовки заснованої на централізованій підготовці національних команд до міжнародних змагань в чотирьох комплексних центрах олімпійської підготовки і десяти національних спортивних центрах розташованих у різних регіонів країни.

Розвитку спорту вищих досягнень сприяє і проведення наукових досліджень, проектів з проблеми спорту фінансуються USOC і Національною асоціацією спорту і фізичного виховання (NASFE). У структуру NASFE входить 8 дослідних академій, 10 спортивно-фізкультурних рад та 8 постійно діючих комісій. Діяльність асоціації фінансується більш ніж двадцятьма великими американськими компаніями [3]. Асоціація координує напрями фундаментальних і прикладних наукових напрямків, здійснює залучення університетських груп і приватних організацій для науково-методичного супроводу підготовки спортсменів збірних команд так само. Певна частина наукових досліджень щорічно фінансується USOC за результатами розгляду щорічних пропозицій від Національних спортивних федерацій.

Слід зазначити, дуже високий професійний рівень багатьох американських тренерів, які володіють значними знаннями в області фізіології, біохімії, біомеханіки, психології та ін. І методико-практичними вміннями в конкретному виді спорту. На наш погляд, важливо місце в підвищенні кваліфікації тренера має інформаційне забезпечення. Доказом важливості та актуальності в сучасних умовах інформаційного забезпечення є американський каталог видавництва «Human Kinetics», який у 2018 р. охоплював понад 100 книг і 30 журналів в галузі спортивної науки, які користуються великою популярністю не тільки в США, але і в інших країнах світу.

IV. Науковий напрям

Таким чином в США в спорті вищих досягнень реалізується сучасний підхід до забезпечення підготовки національних команд на спортивних тренувальних центрах, оснащених сучасним обладнанням та інвентарем, здатним надати якісні послуги зі спортивної медицини, біомеханіки, психології, відновлювальних процедур, оптимізації дієти так само.

Основа американського спорту вищих досягнень – це шкільний та студентський спорт. Розвиток і управління шкільним спортом здійснює Національна федерація шкільних асоціацій (NFHS) – некомерційна організація, основними джерелами доходів якої є пожертвування фірм, приватних осіб і маркетинг. NFHS, що об'єднує понад 20 тис. учбових закладів, проводить величезну кількість чемпіонатів з різних видів спорту. Спортсмени старшої школи – це головний резерв олімпійського і професійного спорту США [5]. Заняття спортом в школі платні і здійснюються в основному за рахунок батьків. Багато батьків вкладають гроші в заняття спортом, розуміючи, що при досить високих спортивних результатах згодом дитина зможе отримати безкоштовну освіту в університеті за рахунок спортивної стипендії. Існують два види спортивних стипендій – повна, 100-відсоткова, яка покриває усі витрати (освіта, проживання, харчування, купівля підручників і спортивної амуніції) і часткова (від 30 до 90%). Отримання спортивної стипендії дає змогу молодим людям розв'язати дві проблеми – поєднати заняття спортом на високому рівні зі здобуттям якісної освіти.

Наступною важливою сходинкою розвитку спорту вищих досягнень у США є студентський спорт. Розвиток і управління студентським спортом здійснює Національна асоціація студентського спорту (NCAA) – некомерційна організація, заснована в 1906 р. Основним завданням NCAA є підтримка спортивних програм в університетах і коледжах, організація і проведення змагань понад 30-ти видів спорту, як олімпійських, так і неолімпійських, в яких беруть участь близько 450 тисяч студентів. Фінансування діяльності NCAA здійснюється за рахунок зборів від проведення змагань, телевізійних контрактів, спонсорів, маркетингу. Істотним чинником в системі фінансування NCAA, а також NFHS, USOC і національних спортивних федерацій, є звільнення цих організацій від оподаткування [6]. Як вже відмічалось, NCAA – некомерційна організація, але її річний дохід оцінюється більш ніж у 1 млрд. 96% річного доходу NCAA розподіляється серед університетів, що зробили на початку сезону членський внесок на відшкодування витрат на проведення змагань, виплачених спортивних стипендій, оплату роботи тренерів, придбання нового інвентарю, устаткування, підтримку спортивної інфраструктури тощо. Таким чином, практично усі університетські витрати на спорт є такими, що окупаються [1, 2, 8, 15]. Слід зазначити, що студенти-спортсмени, що виступають за університет і показують високі спортивні результати, жодних зарплат, стипендій та інших грошових винагород не отримують, окрім спортивної стипендії, яка повністю покриває їх витрати на навчання і спортивну підготовку та участь у змаганнях. Водночас тренери найуспішніших університетських спортивних команд заробляють від \$3 до \$9 млн. на рік і є одними з найбільш високооплачуваних серед державних службовців.

Таким чином, студентський спорт є важливою частиною системи підготовки спортсменів високого класу для олімпійського і професійного спорту США.

Як вже відмічалось, професійний спорт являється складовою частиною спорту вищих досягнень у США, особливо його сучасний етап, примітний насамперед зближенням видів спорту олімпійської програми з професійним спортом, початок якому було покладено в 1981 р, коли з Олімпійської хартії було виключено поняття «аматорство» [12].

У професійному спорті США, на відміну від шкільного, студентського і олімпійського, немає загального центру управління. Основною організаційною формою управління в професійному спорті США є ліга або асоціація, які мають правовий статус комерційних приватних або акціонерних корпорацій, що займається продажем спортивних видовищ. У США професійний спорт розвивається на базі норм, властивих прецедентному праву [11].

Діяльність професійного спорту було узаконено рішенням Верховного суду США у 1922 р., коли професійний бейсбол був визнаний специфічною сферою бізнесу і отримав право об'єднання клубів в єдину монополію, тобто лігу, що дало змогу виключити бейсбол від дії

антитрастового закону Шермана, що регулює бізнес в США з 1890 р. Це рішення Верховного суду США лягло в основу правових стосунків між суб'єктами професійного спорту країни не лише у бейсболі, а й в інших видах спорту.

Найбільші професійні спортивні ліги США – це Національна футбольна ліга (NFL), Головна ліга бейсболу (MLB), Національна баскетбольна асоціація (NBA), Національна хокейна ліга (NHL). Саме ці види спорту (американський футбол, бейсбол, баскетбол і хокей на льоду) залучають до себе найбільше уваги уболівальників і відповідно приносять найбільші доходи. Так, в NFL (американський футбол) доход ліги у 2017 р. склав біля \$13 млрд., при середній відвідуваності матчів – 67400 чоловік.

Професійні ліги наведених ігрових видів спорту є самостійними організаціями, діяльність кожної з яких регламентується відповідними документами: статутом; правилами змагань з виду спорту; контракт, що регулює взаємовідносини власника команди і спортсмена, визначає їх права і обов'язки; колективні угоди між радою керівників ліги і асоціацією гравців; система відбору гравців команди (драфт); ліміти зарплат (зі штрафом за перевищення); антидопінгові правила, непідконтрольні ВАДА, тощо.

Найвищим органом управління у лізі є Рада керівників. Оперативне управління лігою (асоціацією) здійснює президент, який обирається Радою керівників ліги. Вона має монопольне право у вирішенні основних питань: встановлення правил змагань, визначення кількості команд, прийом нових клубів, контроль за їх розміщенням на території країни, укладання контрактів на продаж прав телетрансляції ігор.

Як вже відмічалось, ключові ліги в США мають правовий статус професійних спортивних корпорацій, що працюють у сфері розваг. Значну частину бюджету становлять надходження від телевізійних контрактів, продажу квитків, сувенірів, реклами на стадіонах і спортивній формі та інші надходження. Американський професійний спорт характеризується високорозвиненою інфраструктурою, властивою особливо ігрових видів спорту, широкою залученістю в спорт різних категорій населення, від спортсменів до глядачів, у великих кількостях, які відвідують спортивні змагання і стежать за ними за допомогою засобів масової комунікації. Необхідно відзначити, що провідні американські професійні спортивні клуби в фінансовому плані є стабільно прибутковими. Розвитку спортивної індустрії тут сприяють низька орендна плата, стягується за використання муніципальних або міських спортивних споруд, а також різні податкові пільги.

Нинішній професійний спорт у США, займає стійке місце в суспільстві. Він пов'язаний з політикою, економікою, інфраструктурою споживання, вбудований в систему виробництва і виховання. Давно сформувалася професія спортсмена, тренера, спортивних лікарів, менеджерів та ін. Для яких спорт є основним заняттям.

Дискусія. У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що в США широко використовуються фінансово-економічні механізми розвитку сфери спорту, які об'єднують різні рівні спорту і спортивні організації. Стимулювання розвитку сфери спорту здійснюється у формі надання податкових пільг, кредитування, надання субсидій і субвенцій, в тому числі у формі звільнення від сплати на прибуток спортивними організаціями. Законодавчо це положення закріплено в податковому кодексі США. Велике значення в системі фінансування сфери спорту набуває телевізійні контракти і маркетинг.

На нашу думку ефективним засобом в розвитку спорту вищих досягнень в Україні є удосконалення менеджменту, що включає в себе і сферу спортивного маркетингу.

На даний час, назріла необхідність впровадження маркетингової стратегії в спорті вищих досягнень в Україні з багатьох питань, в тому числі з організації спортивних заходів, власне змагальної діяльності спортсменів, розвиток інфраструктури, матеріально-технічного забезпечення, підготовки професійних кадрів що внесе фінансову стабільність і незалежність спортивної організації.

Висновки. Сьогодні спорт вищих досягнень у США перебуває у стадії найбільш інтенсивного підйому. Всю діяльність у сфері спорту, у тому числі у спорті вищих досягнень

регулює Закон «Про аматорський спорт». Основною організацією, що координує розвиток спорту вищих досягнень є Олімпійський комітет США – незалежна від держави організація. Спорт вищих досягнень розвивається на принципах ринкових відношень, що забезпечує фінансову стабільність і незалежність спортивних організацій.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням адміністративно-правових аспектів розвитку спорту вищих досягнень в інших провідних країнах світу.

Список літературних джерел

1. Ваторопин А.С., Аристов Л.С. Массовый и «большой спорт»: модели взаимодействия и развития. Политематический журнал научных публикаций «Дискуссия». [Интернет] 2015 [цитировано 2020 Окт 31]. Доступно: <http://www.journal-discussion.ru/publication.php?id=1485>
2. Мединський С. Студентський спорт в США (на прикладі університету центрального Арканзасу). Спортивний вісник Придніпров'я. 2009; 2-3: 110-113.
3. Менеджмент подготовки спортсменов к Олимпийским играм. Под. ред. С.Н. Бубки, В.Н. Платонова. К.: Олимп. Лит. 2017. 480 с.
4. Платонов В.Н., Павленко Ю.О., Томашевский В.В. Подготовка национальных команд к Олимпийским играм: история и современность. К.: Изд. Дом Д. Бураго. 2012. 252 с.
5. Репкин С.Б. Организационно-экономические аспекты развития спорта в США. Вестник Полоцкого государственного университета. Серия D: Экономические и юридические науки. 2015. 6: 15-23.
6. Слободенюк Н.В. Особенности финансирования индустрии спорта в США. Вестник РЭУ. 2013. 3: 53-61.
7. Соловьев А.А. Систематизация спортивного законодательства: опыт США (на примере штата Аризона). Комис. По спортивному праву Асс. Юристов России. М. 2011. 122 с.
8. Студенческий спорт в США. [Интернет]. [цитировано 2020 Ноябрь 01]. Доступно. <https://komanda2.ru/article-tudencheskij-sport-v-ssha/>
9. Bowers M.T., Champ L., Green B.C. United States of America. In: Participation in sport: international policy perspectives. Taylor and Francis. 2010/ P. 254-267.
10. Green M., Houlihan B. Elite Sport Development: Policy Learning and Political Priorities. New York: Taylor and Francis. 2005. 240 p.
11. Mitten Matthew J. Sports Law in the United States. New York: Kluwer Law International; 2011. 212 p.
12. Robson S. Strategic Sport Development. Routledge, 2013. 288 p.
13. Smolianov P., Zakus D., Gallo J. Sport Development in the United States: High Performance and Mass Participation. Routledge. 2014. 270 p.
14. United States Olympic Committee Official Website. [Internet] Available from: <http://www.teamusa.org>.
15. Woods R.B. Social issues in sport. 3rd ed. Champaign, IL: Human Kinetics. 2016. 522 p.

References

1. Vatoropin A.S., Aristov L.S. (2015) Massovyj i «bol'shoj sport»: modeli vzaimodejstviya i razvitiya. Politematicheskij zhurnal nauchnyh publikacij «Diskussiya». [Internet] 2015 [citirovano 2020 Okt 31]. Dostupno: <http://www.journal-discussion.ru/publication.php?id=1485>
2. Medyns'kyj S. (2009) Students'kyj sport v SShA (na prykladі univertsytetu central'noho Aranzasu). Sportyvnij visnyk Prydniprovja. 2009; 2-3: 110-113.
3. Menedzhment podgotovki sportsmenov k Olimpijskim igram. Pod. red. S.N. Bubki, V.N. Platonova. (2017) K.: Olimp. Lit. 2017. 480 s.
4. Platonov V.N., Pavlenko YU.O., Tomashevskij V.V. (2012) Podgotovka nacional'nyh komand k Olimpijskim igram: istoriya i sovremennost'. K.: Izd. Dom D. Burago. 2012. 252 s.
5. Repkin S.B. (2015) Organizacionno-ekonomicheskie aspekty razvitiya sporta v SShA. Vestnik Polockogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya D: Ekonomicheskie i yuridicheskie nauki. 2015. 6: 15-23.
6. Slobodenyuk N.V. (2013) Osobennosti finansirovaniya industrii sporta v SShA. Vestnik REU. 2013. 3: 53-61.
7. Solov'ev A.A. (2011) Sistematizaciya sportivnogo zakonodatel'stva: opyt SShA (na primere shtata Arizony). Komis. Po sportivnomu pravu Ass. YUristov Rossii. M. 2011. 122 s.
8. Studencheskij sport v SShA. [Internet]. [citirovano 2020 Nov 01]. Dostupno. <https://komanda2.ru/article-tudencheskij-sport-v-ssha/>
9. Bowers M.T., Champ L., Green B.C. (2010) United States of America. In: Participation in sport: international policy perspectives. Taylor and Francis. 2010/ P. 254-267.
10. Green M., Houlihan B. (2005) Elite Sport Development: Policy Learning and Political Priorities. New York: Taylor and Francis. 2005. 240 p.
11. Mitten Matthew J. Sports Law in the United States. (2011) New York: Kluwer Law International; 2011. 212 p.
12. Robson S. (2013) Strategic Sport Development. Routledge, 2013. 288 p.
13. Smolianov P., Zakus D., Gallo J. (2014) Sport Development in the United States: High Performance and Mass Participation. Routledge. 2014. 270 p.
14. United States Olympic Committee Official Website. [Internet] Available from: <http://www.teamusa.org>
15. Woods R.B. (2016) Social issues in sport. 3rd ed. Champaign, IL: Human Kinetics. 2016. 522 p.

DOI: [doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10\(29\)-185-190](https://doi.org/10.31652/2071-5285-2020-10(29)-185-190)

Відомості про авторів:

Дрюков О. В.; orcid.org/0000-0002-3092-0719; alcadro@gmail.com; Міністерство молоді та спорту України, вул. Еспланадна, 42, Київ, 01601, Україна.